

WWF
Programul
Dunăre-Carpați
România

Tel.: +40 21 317 49 96
Fax: +40 21 317 49 97
rdan@wwfdcp.ro
www.wwf.ro

Str. Ioan Caragea Vodă, nr. 26,
Sector 1, cod 010537, București

Poziția WWF România privind Strategia de Dezvoltare Rurală pentru 2014-2020 Noiembrie 2013

România continuă să aibă un **spațiu rural și o populație rurală în proporții semnificative**¹ și în același timp dispune de o bogată biodiversitate, ariile naturale protejate de interes comunitar (Natura 2000) reprezentând 22,7% din teritoriul național, suprapunându-se preponderent pe zona rurală. Astfel protejarea biodiversității în siturile Natura 2000 și zonele agricole cu înaltă valoare naturală trebuie să reprezinte un obiectiv important al strategiei de dezvoltare rurală 2014-2020.

Prin acest document de poziție WWF România atrage atenția asupra unor aspecte importante privind conservarea biodiversității și recomandă includerea acestora în strategia de dezvoltare rurală 2014 -2020.

Recomandări generale

Strategia de dezvoltare rurală a României pentru 2014-2020 trebuie să răspundă atât obiectivelor de dezvoltare economică și socială a spațiului rural românesc, dar și celor de conservare a biodiversității, baza unei dezvoltări sustenabile a comunităților locale. Măsurile aferente următoarei perioade de programare trebuie gândite în acord cu potențialul capitalului uman și natural al zonelor rurale, iar promovarea acestuia să se realizeze prin menținerea și susținerea conservării ecosistemelor naturale. Natura oferă beneficii indivizilor, afacerilor și comunităților, astfel încât menținerea și promovarea bunăstării ecosistemelor, precum și gestionarea eficientă a resurselor naturale sunt cheie pentru a asigura calitatea vieții, inclusiv o producție de hrană viabilă și o dezvoltare teritorială echilibrată², precum și crearea de locurile de muncă.

Astfel WWF solicită o mai bună integrare a obiectivelor de biodiversitate în cadrul strategiei, cu accent nu doar pe alocarea de fonduri pentru măsuri compensatorii, dar și schimbarea abordării în ceea ce privește o mai bună integrare a ariilor naturale protejate (Natura 2000) și zonelor agricole cu înaltă valoare naturală în planurile de dezvoltare la nivel local.

Strategia de dezvoltare rurală trebuie, de asemenea, să asigure corelarea cu angajamentele asumate prin **Acordul de Parteneriat 2014 -2020**. În Acordul de Parteneriat au fost identificate ca priorități restaurarea, păstrarea și îmbogățirea ecosistemelor dependente de agricultură și silvicultură, precum și investiții publice în protecția mediului în vederea creării de noi piețe, potențial disponibile IMM-urilor și întreprinderilor sociale, mai ales în regiunile mai puțin dezvoltate și în zonele rurale ale României. Astfel se impune susținerea realizării acestor obiective și cu sprijinul fondurilor pentru dezvoltare rurală, PNDR 2014-2020 va trebui să răspundă priorităților de investiție identificate la nivel național și stabilite cu Comisia Europeană.

¹ Conform definiției din legislația națională, zonele rurale din România acoperă 87,1% din teritoriul țării (este vorba de 2.851 comune (la 31 decembrie 2005) care la rândul lor sunt, în majoritatea lor, formate din mai multe sate existând, în total, 12.946 sate), cuprinzând 45,1% din populație (la 1 iulie 2005, conform indicatorilor Institutului Național de Statistică), și anume, 9,7 milioane de locuitori. PNDR 2007-2013, versiune consolidată, iulie 2011.

² Obiective generale PAC.

WWF *for a living planet*®

Recomandările WWF privind integrarea conservării biodiversității și protejării capitalului natural în strategia de dezvoltare rurală:

✚ **Dezvoltarea schemelor de plăți compensatori pentru proprietarii și administratorii de teren care contribuie la menținerea și promovarea ecosistemelor și a serviciilor de mediu, în special:**

- **Plățile Natura 2000** - s-a identificat în continuare necesitatea implemetării plăților compensatori pentru măsurile impuse proprietarilor sau administratorilor de terenuri agricole și proprietarilor de păduri.

PNDR 2014-2020 oferă oportunitatea pentru demararea sprijinului pentru conservarea biodiversității prin lansarea măsurii Natura 2000 (conform Articolului 31). Această necesitate a fost identificată și în AP în cadrul căruia se precizează că România, în calitate de stat membru al UE, trebuie să stabilească și consolideze rețeaua Natura 2000, printre principalele obstacole în adoptarea planurilor de management Natura 2000 fiind măsurile restrictive din ariile protejate care sunt dificil de acceptat din cauza lipsei de compensații pentru proprietarii de terenuri.

De asemenea, în cadrul seminarelor organizate pentru factorii de interes local prin proiectele *“Pentru natură și comunități locale – bazele unui management integrat Natura 2000 în zona Hârtibaciu – Târnava Mare – Olt³”* și *“Utilizarea sustenabilă a fondurilor europene pentru natură – SURF Nature⁴”*, implementarea unor astfel de categorii de plăți nu numai că a fost identificată, dar a fost explicit solicitată de către participanți, aceștia putând fi considerați reprezentativi pentru spațiul rural.

Considerând rolul pe care îl au siturile Natura 2000 pentru dezvoltarea sustenabilă a spațiului rural și importanța sprijinirii acestor zone prin fondurile de dezvoltare rurală, WWF România, împreună cu organizații membre ale Federației Coaliția Natura 2000, susține integrarea finanțării pentru Natura 2000 printre prioritățile de investiție în viitorul PNDR 2014-2020 și propune un pachet pilot în cadrul măsurii Natura 2000 pentru zona Hârtibaciu – Târnava Mare⁵ (propunerea pentru pachetul pilotul Natura 2000 este atașată documentului de poziție).

- **Plățile de agromediu** - Diversificarea pachetelor de agromediu și dezvoltarea de noi pachete care contribuie la protejarea speciilor sălbatice și conservarea habitatelor naturale de interes comunitar, precum și la conservarea peisajelor culturale (păduri și terenuri agricole cu înaltă valoarea naturală) (Articolul 29).
- **Plățile conform Directivei Cadru privind Apa** - Managementul durabil al apei (mai ales în cadrul fermelor, în special din zonele vulnerabile la nitrați) poate fi stimulat prin plăți care sprijină atingerea obiectivelor Directivei Cadru Apă conform articolului 31 din propunerea de Regulament FEADR.

³ Proiect implementat de WWF-România cu finanțare prin POS Mediu 2007-2013.

⁴ <http://www.surf-nature.eu>

⁵ Pachetul pilot Natura 2000 este dezvoltat pe baza expertizei din cadrul proiectului POS MEDIU, **PH+ PRO MANAGEMENT NATURA2000 (Pentru Natură și Comunități Locale - Bazele unui management integrat Natura 2000 în zona Hârtibaciu - Târnava Mare –Olt)** co-finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională, derulat de către WWF, în parteneriat cu Fundația ADEPT, Fundația Mihai Eminescu Trust, Agenția Regională pentru Protecția Mediului Sibiu Regiunea 7 Centru și Asociația Ecotur Sibiu.

WWF *for a living planet*

✚ **Sprijinirea sectorului forestier și protejarea ecosistemelor forestiere** se poate realiza doar printr-o abordare integrată considerând aspecte legate atât de împădurirea terenurilor degradate și crearea perdelelor forestiere, dar și de investiții în ameliorarea rezilienței și a valorii ecologice a ecosistemelor forestiere (articolul 26) și compensații privind măsurile de mediu adoptate de proprietarii de păduri, precum și sprijin pentru prima procesare și marketingul produselor forestiere (articolul 27):

- **Măsuri de investiții în ameliorarea rezilienței și a valorii ecologice a ecosistemelor forestiere (Articolul 26).** Mai mult de jumătate din fondul forestier îndeplinește cu prioritate funcția de protecție asigurând angajamentele privind protecția mediului și furnizarea de servicii ecosistemice la nivel național. De asemenea, jumătate din fondul forestier național aparține diferitelor forme de proprietate privată sau semipublică, pădurile de stat fiind gestionate independent de resursele existente la bugetul de stat. În aceste condiții, pentru îndeplinirea în continuare a serviciilor de protecție a mediului și a celor ecosistemice se impun investiții atât pentru proprietatea publică, cât mai ales pentru cea privată. Cele mai stabile ecosisteme forestiere, privind schimbările climatice (obiectiv luat în considerare și de Strategia Forestieră a Uniunii Europene), sunt reprezentate de pădurile virgine, care se regăsesc încă în România în proporție de 65% din totalul european al acestor habitate.
- **Compensații privind măsurile de mediu adoptate de proprietarii de păduri.** În România 37% din suprafața fondului forestier național este inclusă în arii protejate Natura 2000. Prin planurile de management adoptate sau în curs de adoptare, se impun, pentru proprietarii de păduri măsuri specifice cu rol în îmbunătățirea sau păstrarea stării de conservare a habitatelor care pot diminua veniturile acestora. În acest sens, pentru îndeplinirea obligațiilor la nivel european privind gestionarea eficientă a rețelei Natura 2000, se impune sprijinirea proprietarilor prin alocarea de fonduri în baza Articolului 31 pentru măsurile suplimentare impuse.

Conform articolului 35, se prevede sprijin pentru servicii de silvomediu, servicii climatice și conservarea pădurilor. În raport cu nevoile de gestionare durabilă a resurselor forestiere un număr însemnat de administrații silvice (aproximativ 45% din suprafața forestieră) optează pentru certificarea voluntară a managementului forestier asumându-și astfel îndeplinirea unor angajamente de mediu independente de prevederile legale în domeniu, acestea necesar a fi susținute pentru asigurarea managementului sustenabil al resurselor.

- **Infrastructura forestieră** (investiții în active fizice – Articolul 18). Pentru gestionarea durabilă a fondului forestier național, în conformitate cu prevederile europene în domeniul exploatarea masei lemnoase și a protecției mediului, este necesară asigurarea condițiilor de accesibilizare a fondului forestier național. Necesitatea continuării demersurilor de extindere a rețelei de drumuri forestiere este argumentată prin faptul că densitatea medie a rețelei de transport este de cca 6,53, cifră care reprezintă mai puțin de jumătate din media europeană respectiv nevoia minimă de aplicare a unui management forestier responsabil. De asemenea dezvoltarea infrastructurii forestiere reprezintă condiția indispensabilă pentru realizarea vânzării de masă lemnoasă în formă fasonată la drum auto, prevedere promovată în noua propunere de modificare a codului silvic.

- **Măsuri de investiții în tehnologii de prelucrare și comercializare** (articolul 27) – este necesară asigurarea de sprijin financiar pentru înnoirea echipamentelor de recoltare, dar mai ales pentru activitățile de procesare care conferă valoare adăugată produselor forestiere. Trebuie finanțate tehnologii adecvate care răspund obiectivelor strategice prevăzute în politicile și strategii de dezvoltare a silviculturii din România. **Dimensionarea bugetară corespunzătoare este foarte importantă pentru susținerea acestor măsuri.**

Investiții în sisteme eficiente de utilizarea apei și atenuarea riscului la secetă:

Investițiile viitoare reprezintă o oportunitate pentru inovarea sistemelor de irigații și de aprovizionare a localităților cu apă și aplicarea unor măsuri care să reducă riscul la secetă (ex. perdele forestiere, coridoare ecologice, soiuri bine adaptate la secetă). Este necesară gândirea unui întreg sistem care să ia în considerare atât realizarea unor investiții sustenabile în sistemele de irigații și de aprovizionare a localităților cu apă, cât și măsuri alternative care să îmbunătățească condițiile de mediu și în particular funcționalitatea ecosistemelor privind resursa de apă și serviciile de mediu aferente.

În general, privind consumul de apă, trebuie în primul rând urmărit principiu de eficientizare în ceea ce privește utilizarea resurselor naturale. Ca urmare, este de dorit respectarea unor bune practici sau *safeguards* pentru sistemele de irigații astfel încât să se evite orice impact major asupra ecosistemelor naturale și a resursei de apă.

Investiții în eficiența energetică și utilizarea energiilor regenerabile la nivel de fermă/exploatare agricolă, ca exemplu pentru:

- Instalatii de producere a biogazului care să valorifice dejecțiile provenite de la animale;
- Izolarea clădirilor folosind produse din fermă (ex. lână) și utilizarea surselor de energie regenerabilă (ex. panouri fotovoltaice).

Diversificarea economiei locale prin redescoperirea valorilor

Spațiul rural se caracterizează prin elemente legate de cultura și natura specifice locului respectiv. Potențialul și diversitatea resurselor pe care le are zona rurală se reflectă în varietatea de produse alimentare și calitatea superioară a acestora, iar pentru o promovare corespunzătoare a acestora către consumatori și dezvoltarea marketingului local este nevoie de măsuri de sprijin variate. Dezvoltarea de **scheme de calitate pentru produsele agricole și alimentare** (Articolul 17) cum sunt *Specialitate tradițională garantată* (STG), *Denumire de Origine Protejată* (DOP) și *Indicație Geografică Protejată* (IGP), pot aduce valoare adăugată producției din sectorul agricol și de procesare cu un efect pozitiv asupra producătorilor și consumatorilor, dar și ajuta la recunoașterea și integrarea acestor produse pe piața europeană.

Un alt aspect important în spațiul rural este **încurajarea păstrării arhitecturii tradiționale** sau construcțiilor cu impact redus asupra mediului⁶ și **promovarea ecoturismului**⁷.

⁶ Inițiative remarcabile în acest sens sunt „Programul pentru protecția peisajului construit în Maramureș” și ghidul de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național Piatra Craiului, ambele susținute de Ordinul Arhitecților din România.

for a living planet®

Toate acestea reprezintă direcții de dezvoltare ce pot contribui și la diversificarea economiei locale și la crearea locurilor de muncă “verzi” (*green jobs*).

Sprijinirea micilor fermieri, o premiză importantă pentru dezvoltarea spațiului rural

O categorie importantă de beneficiari ai fondurilor de dezvoltare rurală este reprezentată de fermieri care practică o agricultură de tip extensiv, așa ziși „micii fermieri”, cu o pondere însemnată nu doar la nivelul agriculturii, dar și a suprafețelor agricole. Fermele acestora sunt cele care produc bunuri publice și mențin o stare de conservare înaltă pentru speciile și habitatele de interes comunitar, precum și cele care susțin o mare parte a populației rurale. Astfel se justifică măsuri concepute pentru a sprijini specific această categorie.

Creșterea capacității serviciilor de consultanță

Nivelul de calitate în implementarea priorităților sus menționate va depinde în mare măsură de capacitatea Autorității de Management de a gândi și implementa un sistem pentru serviciile de consiliere care să acopere toate subiectele și volumul de cereri. Mai mult, sprijinul financiar pentru schimburi de experiență și transfer de cunoștințe este esențial și complementar serviciilor de consiliere. Consultanța pentru fermieri și producători trebuie să fie asigurată prin structuri de consiliere specifice și unde este cazul sectoriale și pe tot parcursul implementării planurilor de afaceri, fermierii necesitând să fie acompaniați pe întreaga durată a activității lor.

În concluzie, solicităm o abordare corespunzătoare și echilibrată în ceea ce privește alocarea fondurilor europene pentru dezvoltare rurală și o mai bună integrarea a conservării biodiversității (inclusiv sprijin pentru Natura 2000) printre prioritățile de investiție în cadrul PNDR 2014 -2020.

Recomandările WWF vin și cu scopul de a ne asigura că România va utiliza la maxim oportunitățile financiare de la nivel european pentru a garanta îndeplinirea angajamentelor pe care și le-a asumat conform directivelor europene, cum este și cazul gestionării eficiente a rețelei Natura 2000 care, în lipsa acestei finanțări prin fondurile UE, trebuie asigurată cu sprijinul fondurilor naționale.

Vă stăm la dispoziție pentru detalii suplimentare privind observațiile prezentate.

Persoană de contact:

Raluca Dan, Coordonator politici publice WWF-România: 0730.098.718, rdan@wwfdcp.ro

⁷ Prin intermediul activităților de ecoturism (de exemplu călărie, drumeție, cicloturism și mersul cu bicicleta pe munte, etc.) vizitatorul are acces la valorile culturale și naturale specifice unei zone, astfel stimulând o interacțiune sănătoasă între om și natură. Pentru mai multe informații privind ecoturismul și dezvoltarea locală pot fi contactate AER – Asociația de Ecoturism din România (www.eco-romania.ro) și ANT – Autoritatea Națională pentru Turism.